

POHJANLAHDEN
RANTATIE -HANKE TURUN
YLIOPISTO 2011

LUONTO- JA KULTTUURIMATKAILU
LIMINGANLAHDEN ALUEELLA:
INTEGROITAVISSA VAI EI?

Jemina Isoviita & Petri Hottola

**Luonto- ja kulttuurimatkailu Liminganlahden alueella:
Integroitavissa vai ei?**

© Kirjoittajat

Jemina Isoviita & Petri Hottola, Maantieteen laitos, PL 3000, FI-90014 Oulun yliopisto • www oulu.fi/geography &

Turun yliopisto / Pohjanlahden rantatie –hanke

http://hum.utu.fi/oppiaineet/satakunta/tutkimus_ja_jatko-opiskelu/projektit/Pohjanlahti.html

Blogi: <http://pohjanlahdenrantatie.vuodatus.net/>

Facebook: <http://www.facebook.com/Pohjanlahdenrantatie>

Taitto

Mikael Lähtenmäki

Kansikuva

Kulttuurimaisemaa rantatien varrelta. Kuva: Jemina Isoviita.

Turun yliopisto / Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen julkaisuja 28

Turun yliopisto / University of Turku

Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma, PL 124, 28101 Pori

www.hum.utu.fi/oppiaineet/satakunta

ISBN

978-951-29-4738-6 (painettu)

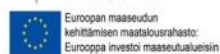
978-951-29-4739-3 (verkko)

ISSN

1799-0564

Turun yliopisto
University of Turku

RANTATIE
STRANDVÄGEN

SISÄLLYSLUETTELO

LÄHTÖKOHTIA.....	3
Pohjanlahden rantatie	3
Luontomatkailu.....	4
Kulttuurimatkailu	6
Tutkimuskysymykset.....	7
TUTKIMUSALUE JA MENETELMÄT	9
Matkailukohteet tutkimusalueella.....	10
Liminganlahden luontokeskus	15
Vilho Lampi -museo	17
Tutkimusmenetelmät.....	19
TUTKIMUSTULOKSET.....	21
Haastattelut lintutornilla.....	21
Haastattelut museolla.....	25
JOHTOPÄÄTÖKSET	29
Synergian esteet	29
Ratkaisuja ongelmiin.....	31
LÄHTEET	34
LIITTEET	
Liite 1. Kyselylomake luontokeskuksella	
Liite 2. Kyselylomake museolla	

LÄHTÖKOHTIA

Tämän tutkimusraportin tarkoituksena on esitellä luonto- ja kulttuurimatkailun nykytilannetta ja suhdetta Pohjois-Pohjanmaalla Limingan, Lumijoen ja Siikajoen kunnissa, Pohjanlahden rantatien varrella. Tutkimus on Oulun yliopiston maantieteen laitoksen toteuttama osa Turun yliopiston kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelman koordinoimaa Pohjanlahden Rantatie -matkailutiehanketta. Hankkeen tavoitteena on edistää tien tunnettavuutta ja samalla perustella sen esittämistä uudeksi viralliseksi matkailureitiksi.

Nopeiden valtateiden sijaan matkailijoille halutaan tarjota vaihtoehdoksi pienempiä ja hitaampia, mutta maisemaltaan vaihtelevia reittejä. Matkailutiet ovat tällaisia, kiertämisen arvoisia ja valmiiksi mietittyjä reittejä eri puolilla Suomea. Pohjanlahden Rantatie tarjoaa vaihtoehdon sen itäpuolella Raahesta Ouluun kulkevalle valtatie kahdeksalle. Rantatien valitsemalla matkasta saa enemmän irti – uusia maisemia, pieniä paikkakuntia sekä vierailukohteita, joissa ei muuten tulisi käytyä.

Tällä hetkellä Suomessa on yhdeksän virallista matkailutietä. Matkailutiemerkinän voi saada, mikäli tie täyttää Tiehallinnon (2004) asettamat kriteerit: Tien varrella tulee sijaita useita pysyviä matkailukohteita ja tien tulee olla kokonaisuudessaan käytettävissä ympäri vuoden. Lisäksi matkailutiestatukseen tulisi edistää alueen matkailukehitystä sekä luoda uusia markkinointimuotoja ja verkostoja alan toimijoille ja yrityksille. Matkailuteiksi voidaan nimetä vain pääteiden ulkopuolisia, pienempiä teitä. Näin päätiet säilyttävät asemansa nopeimpina kulkureitteinä. Matkailuteiden ohella on olemassa myös muita liikennemerkein varustettuja matkailun kannalta merkityksellisiä reittejä. Tällaisia ovat esimerkiksi museotiet ja maisematiet, sekä valtakunnallinen pyöräretkeilyreitistö.

Pohjanlahden Rantatie

Pohjanlahden Rantatie on vanha, jo keskiajalla toiminut maantie, joka kulkee Suomen länsirannikkoa mukailien Turun seudulta Tornioon saakka (Häyrynen 2009: 7-8). Tiellä on siis pitkä historia, mikä luo hyvän pohjan matkailulliselle kehittämiselle. Matkailija saa kokea, että samaa reittiä on kuljettu jo vuosisatojen ajan, ja että tiellä siksi on oma,

valtateistä poikkeava luonteensa. Sen valitseva joutuu käyttämään matkantekoon enemmän aikaa, mutta samalla saa itse matkasta enemmän irti.

Rantatietä kulkeva saa muun muassa kattavan kuvan Suomen länsirannikon kaupunkien historiasta. Vanha Rauma on esimerkki kerroksellisesta keskiaikaisperäisestä kaupungista, ja eri aikakausien asutusta ja rakennustapoja voi löytää myös muualta reitin varrelta. Alueelle tyypillisen maankohoamisen myötä rannikon lähelle sisämaahan on jäänyt hyvin säilyneitä asuinalueita eri aikakausilta, kun ihmiset ovat muuttaneet lähemmäs merenrantaa.

Myös reitin luonto on varsin monipuolinen. Yhdessä Pohjanlahden Rantatien pitkä historia ja monipuolinen luonto luovat ainakin teoriassa hyvät mahdollisuudet luonto- ja kulttuurimatkailun vuoropuhelulle. Luonto ja kulttuuri yhdessä luovat maiseman, joka Pohjanlahden Rantatietä kulkevalle avautuu. Omintakeinen maisema on yksi niistä tekijöistä, jotka houkuttelevat matkailijoita kohdealueille. Maaseudun maisemaan kuuluvat olennaisena osana historialliset rakennukset, maatilat ja viljellyt pellot – ei pelkästään ns. villi luonto (Nousiainen & Tyrväinen 2002: 77). Matkailua kehitettäessä täytyykin huomioida myös rakennettu ympäristö ja sen säilyttäminen ja kehittäminen (Wall 2003: 51).

Luontomatkailu

Luontomatkailulla tarkoitetaan matkailua, jonka vetovoimaisuus ja eri aktiviteetit perustuvat pääosin luonnonympäristöön ja siellä toteutettavaan toimintaan (Valentine 1992: 108). Luontomatkailu voidaan määritellä tarkemmin monista eri näkökulmista, kunkin tutkimustapauksen tarpeiden mukaisesti (Järviluoma 2006: 54–55). Usein korostetaan luontomatkailun ympäristövaikutuksia. Osa näkee luontomatkailun nimenomaan edistävän luonnonsuojelua ja kestäväää kehitystä, kun taas toiset mieltävät luontomatkailuksi kaiken luontoon kohdistuvan matkailun, riippumatta sen ympäristövaikutuksista. Samoin voidaan erottaa luonnon virkistyskäyttö matkailussa, ja toisaalta luontomatkailun opetuksellinen puoli (Blamey 2001: 8-9).

Luonnon merkitys luontomatkailussa vaihtelee kohteittain. Sen kautta arvioidaan, missä määrin matkakohteen kiinnostavuus perustuu nimenomaan luontoon ja kuinka paljon muuhun, sen ympärille rakennettuun toimintaan ja erilaisiin palveluihin. Luontomatkailu on luonnon virkistyskäyttöä, jonka avulla matkailija voi rentoutua, oppia tai kokea uusia

elämyksiä. Kaupungistumisen myötä yhä useampi joutuu matkustamaan arkiympäristön ulkopuolelle saadakseen nauttia luonnosta, ja näin ollen luontomatkailukohteille riittää kysyntää.

Linturetket ja lintujen tarkkailu on yksi luontomatkailun muoto. Osa lintumatkailijoista on aktiivisia lintuharrastajia, jotka matkustavat hyvälle tarkkailupaikoille kaukaakin etsimään juuri tiettyjä lintulajeja tai esimerkiksi jotakin lintujen muuton ilmiötä, kuten petolintujen syysmuuttoa. Toisaalta moni myös lähtee lintutornille lähinnä nauttimaan luonnosta, jolloin eri lajien löytäminen ei ole matkan pääasiallisena tarkoituksena. Lintumatkailussa yhdistyy sekä luontomatkailun virkistykseellinen että opetuksellinen puoli (Hemmi 2005: 388–390). Liminganlahden alueella lintumatkailu on ylivoimaisesti merkittävin matkailusegmentti (Limingan kunta 2011a).

Lintumatkailijat voidaan luokitella lintujentarkkailun aktiivisuuden perusteella eri ryhmiin. Varsinaiset lintumatkailijat ovat joko aktiiviharrastajia tai yleisemmin linnuista kiinnostuneita. Lisäksi voidaan eritellä omatoimiset matkailijat, ryhmämatkalaiset sekä tieteellisten ryhmien jäsenet (Hottola 2008: 19). Kilpailuhenkisimpien lintuharrastajien tavoitteena on nähdä mahdollisimman paljon lajeja ja he myös investoivat harrastukseen muita enemmän aikaa ja rahaa. Muiden lintumatkailijaryhmien kiinnostus lintuja kohtaan voi kohdistua esimerkiksi luonnonsuojeluun tai valokuvaukseen (Ibid. 8).

Shreadin (1999: 185–186) mukaan aktiiviharrastajien toiminta on ikään kuin keräilyä; lajeja pyritään löytämään ja tunnistamaan niin paljon kuin mahdollista. Hän vertaa aktiivista lintuharrastusta urheiluun; siihen liittyy totista kilpailua muiden harrastajien kanssa, ja harrastukseen uhrataan paljon aikaa ja rahaa. Tunnistetuista lintulajeista pidetään kirjaa, ja mahdollisuuden tullen uutta lajia lähdetään bongaamaan kauempaakin lyhyellä varoitusajalla. Aktiivinen lintujentarkkailu edellyttää kiinnostuksen ohella myös opiskelua, jotta lajit osataan tunnistaa oikein.

Aktiiviharrastajille matkakohde on kiinnostava, jos siellä esiintyy harvinaisia, esimerkiksi kotoperäisiä lajeja (Curtin & Wilkes 2005: 469–471). Liminganlahdella näitä olivat sieltä hiljattain kadonneet kultasirkku ja kiljuhanhi, jotka olivat kansainvälisesti kiinnostavia lintuja. Edelleenkin alueella tavataan matkailijoita houkuttelevia pohjoisia ja itäisiä lintulajeja. Lajeja keräävien matkailijoiden tyytyväisyys matkaan ei perustu palveluiden,

kuten majoituksen laatuun (Mackoy & Osland 2004: 21-22; Hottola 2008: 26-30)). Heille tärkeintä on nimenomaan toivottujen lajien näyttäytyminen, muiden elämysten ollessa toisella sijalla. Yleisemmin luonnosta kiinnostuneet arvostavat enemmän muita luontoon liittyviä elämyksiä, tai vaihtoehtoisesti myös kulttuuria ja ostosmahdollisuuksia.

Tässä tutkimuksessa luontomatkailulla tarkoitetaan kaikkea matkailua, jonka vetovoima perustuu luontoon. Ympäristövaikutukset eivät tässä tapauksessa ole tutkimuksen kannalta olennaisia. Toisaalta kasvavat matkailijamäärät saattavat häiritä lintujen pesintää ja muuttoa, joten tietyt rajoitukset ja oikeat toimintatavat ovat välttämättömiä myös Liminganlahden alueen luontomatkailua kehitettäessä. Sekä luonnonympäristö että matkailuelinkeino voivat pidemmällä aikavälillä olla vaarassa, jos ekologinen kestävyys laiminlyödään suunnittelussa.

Kulttuurimatkailu

Kuten luontomatkailulle, myös kulttuurimatkailulle on olemassa useita määritelmiä (esim. (Goeldner & Ritchie 2006: 264–265; Smith 2003: 9-11)). Kulttuuri on terminä varsin laaja, ja myös kulttuurimatkailun muotoja on monia. Yleisesti ottaen siinä on kyse matkailusta, joka hyödyntää alueellista ja paikallista kulttuuria elämysten tuottamisessa matkailijoille. Matkailija voi samalla oppia jotain kohdealueen kulttuurista, historiasta tai elämäntavasta. Vetovoimatekijänä toimii siis nimenomaan kohdealueen kulttuuri, tai sitä esittelevä matkakohde (MacDonald & Jolliffe 2004). Tässä tutkimuksessa mainittavia kulttuurikohteita ovat museot, taidegalleriat, muistomerkit, kirkot sekä muut kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset. Ne edustavat korkeakulttuuria sekä perinnekulttuuria ja ovat tyypillisimpiä vierailukohteita kulttuurimatkailun saralla.

Tutkimusalueen kulttuurikohteet ovat hyvin perinteisiä ja kertovat enemmän alueen historiasta kuin nykyisyydestä. Kulttuurimatkailun ei kuitenkaan tarvitse olla historiaan pohjautuvaa, vaan se voi yhtä hyvin esitellä myös nykykulttuuria. Tutkimusalueella järjestetään toki erilaisia ajallisesti rajallisia kulttuuritapahtumia, joissa myös nykytaiteelle ja populäärikulttuurilla on osansa, mutta tässä tutkimuksessa ei keskitytä niihin. Matkailutiehankkeen kannalta olennaisempia ovat alueen pysyvät, säännöllisesti ja erityisesti matkailusesongin aikaan vierailtavissa olevat kohteet.

Luonto – ja kulttuurimatkailun välille tehdään usein selvä ero, vaikka päällekkäisyyksiäkin on löydettävissä. Matkailun typologioissa luonto- ja kulttuurimatkailijat nähdään erillisinä kategorioina ja käytännön tasolla matkakohteet on yleensä suunnattu erityisesti yhdelle kohderyhmälle. Aivan kuten luontomatkoilijoita, myös kulttuurimatkoilijoita voidaan tyyppitellä kiinnostuksen ja sitoutumisen asteen mukaan (Lohmann & Mundt 2002: 219). Aktiiviharrastajia lukuun ottamatta moni matkoilija tulee kohdealueelle sekä luonnonympäristön että kulttuuristen attraktioiden takia. Wallace & Russel (2004: 250) ehdottavat, että etenkin sellaiset alueet, joilla ei ole tarpeeksi edellytyksiä vain toisen matkoilumuodon kestävään kehittämiseen, yhdistäisivät molemmat resurssit ja hyödyntäisivät niitä yhdessä. Tätä vaihtoehtoa on yleisimmin tutkittu kehitysmaamatkoilussa, periferioiden rajallisten voimavarojen kokoamiseksi, mutta se voisi toimia myös länsimaiden maaseutujen matkoilua kehitettäessä (Briedenham 2004).

Tutkimuskysymykset

Tässä tapaustudkimuksessa selvitetään, missä määrin ja miltä osin luonto- ja kulttuurimatkoilun matkoilijaryhmät kohtaavat tai eivät kohtaa Liminganlahden alueen ja Pohjanlahden Rantatien matkoilutien tapauksessa.

Kysymys on perustavaa laatua: Kohtaavatko tutkimuskirjallisuudessa ja matkoiluyritysten profiloinnissa pääsääntöisesti toisistaan erotetut luonto- ja kulttuurimatkoilu ylipäänsä ollenkaan? Asialla on käytännön tasolla merkitystä esimerkiksi kohteita markkinoidessa ja matkoilualan yritysten välisessä yhteistyössä, sekä yleisemmin alueiden matkoilua kehitettäessä ja suunniteltaessa. Etenkin pienissä kunnissa, joissa matkoilukohteita on vähän, matkoilua voisi olla parempi katsoa laajempaan kokonaisuuteen kohteiden ja kohderyhmien luokittelun sijaan. Samoin lähikuntien välinen yhteistyö matkoilun kehittämisessä eri tasoilla voisi pienillä paikkakunnilla olla järkevää.

Eräät kansainvälisesti menestyneimmistä matkoiluteistä, kuten Etelä-Afrikan Midlands Meander (Rogerson 2009: 37–38), perustavat toimintansa luonto- ja kulttuuripalvelujen rinnakkaiseen tarjontaan. Midlands Meander on luotu KwaZulu-Natalin maakunnan perifeeriselle maaseutualueelle, jossa ei aiemmin juuri ollut matkoilua (vrt. myös MacDonald & Jolliffe 2003; Briedenham 2004). Alueen yrittäjät ja muut toimijat päättivät

yhdistää voimansa ja verkostoitua, aluehallinnon tuella, ja rakensivat merkittävän pienyritysten palvelukeskittymän.

Reitin varrelta voi ostaa pääosin paikallista taidetta ja käsitöitä, sekä viinitilojen viinejä ja muita maataloustuotteita. Samalla matkailijat pääsevät tutustumaan alueen luontoon ja maisemiin, esimerkiksi kalastamisen, patikoinnin, lintujen tarkkailun ja vesiputousten kaltaisten luonnonnähtävyyksien kautta. Tällä hetkellä Midlands Meander työllistää suoraan noin 2500 henkilöä ja sen kerrannaisvaikutukset alueella ovat suuret (Ibid. 37). Maaltamuutto on kääntynyt paluumuutoksi.

Tarkemmat käytännön tutkimuskysymykset liittyvät luonto- ja kulttuurimatkailun mahdolliseen vuorovaikutukseen Limingan, Lumijoen ja Siikajoen kunnissa. Tällä hetkellä kunnat erottelevat ainakin Internet-sivuillaan selvästi luontomatkailukohteet ja kulttuurimatkailukohteet. Tutkimuksen ensisijaisina tavoitteina on selvittää,

1. Vierailevatko luontomatkailijat tällä hetkellä myös kulttuurikohteissa ja kulttuurimatkailijat luontokohteissa?
2. Millä ehdoin matkailijat voisivat vierailla myös toisentyyppisissä kohteissa?

Vastausten perusteella pyritään kartoittamaan erilaisia matkailijatyyppejä, ja samalla selvittämään, vaikuttaako ikä, sukupuoli tai kotipaikkakunnan etäisyys matkailukohteesta vastaajan näkemyksiin. Haastateltavilta kysytään myös syitä kiinnostuksen puutteeseen, ja samalla kehitysideoita matkailun kehittämiseen ja tarjonnan parantamiseen.

TUTKIMUSALUE JA TUTKIMUSMENETELMÄT

Tutkimusalueeksi on valittu Pohjanlahden Rantatien pohjoisosan Siikajoen, Lumijoen ja Limingan kuntien kautta kulkeva osio (Kartta 1). Kaikki kunnat ovat pieniä maalaiskuntia Pohjois-Pohjanmaalla, ja sijaitsevat peräkkäin Pohjanlahden rantatien varrella, lähellä toisiaan. Suurin tutkimusalueen kunnista on Oulua lähimpänä sijaitseva Liminka, jossa on noin 9000 asukasta (Limmingan kunta 2011b). Siikajoella asukkaita on noin 5500 (Siikajoen kunta 2011) ja Lumijoella vain noin 2000 (Lumijoen kunta 2011a).

Etäisyys Siikajoelta Karinkannan kautta Lumijoelle on 24 kilometriä ja Liminkaan 37 kilometriä. Tutkimuksessa kartoitettiin kyseisen tieosuuden läheisyydessä sijaitsevat luonto- ja kulttuurimatkailukohteet ja pohdittiin niiden mahdollista yhteistyötä. Edellytyksenä oli, että kohteisiin on helppo poiketa Pohjanlahden Rantatieltä, eli etäisyys matkailutiestä ei saa olla liian pitkä.

Tutkimusalue on vain pieni osuus Pohjanlahden rantatietä, mutta tutkimuksen tuloksia voi mahdollisesti hyödyntää myös muilla samantyyppisillä alueilla, kuten Porin Yyterin, Vaasan Söderfjärdenin ja Kalajoen Leton seuduilla, sekä yleisemmin luonto- ja kulttuurimatkailun integrointia pohdittaessa. Edellä mainituissa kohteissa lintumatkailu ja muut matkailuilmiot kohtaavat kansainvälisesti merkittävien linnustonsuojelualueiden ympäristössä.

Lumijoella ja Siikajoella varsinaisia matkailukohteita havaittiin olevan vähän, joten tutkimuksessa keskityttiin erityisesti Limingan matkailuun. Ylivoimaisesti eniten matkailijoita alueelle houkuttavat Liminganlahden tarjoamat mahdollisuudet lintujen tarkkailuun, ja sitä varten rakennettu luontokeskus sekä alueen muut lintutornit (Kartta 2). Limingassa on myös pysyvää kulttuurimatkailutarjontaa, tunnetuimpana Vanhan Limingan alue museoineen. Nämä kohteet sijaitsevat lähellä toisiaan ja Pohjanlahden Rantatien välittömässä läheisyydessä. Kokonaisuus muodostaa ihanteellisen kohteen kiinnostuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseen.

Kartta 1. Tutkimusalue Siikajoelta Liminkaan, merkitty keltaisella. (Selkämeren rannikon matkailutiehanke 2011).

Matkailukohteet tutkimusalueella

Tutkimuksen haastattelut suoritettiin Liminganlahden luontokeskuksessa sekä Vilho Lampi - museolla Limingassa. Alueella on myös muita pienempiä matkailukohteita. Luontokeskus ja museo valittiin haastattelupaikoiksi, koska etukäteen arvioitiin, että niissä saadaan kerättyä kattavin haastattelumateriaali. Luontokeskuksen kävijämäärä on kuitenkin merkittävästi suurempi kuin museon, mikä näkyy myös otoksessa. Luontokeskuksen kävijämäärissä puhutaan useista tuhansista, museolla sen sijaan vain muutamista sadoista. Luontokeskuksella haastatteluja tehtiin noin puolet enemmän. Haastattelujen avulla pyrittiin selvittämään matkailijoiden kiinnostusta ja mielipiteitä koko tutkimusalueen matkailun kannalta, Lumijokea ja Siikajokea unohtamatta.

Kaikkiin tutkimusalueen kuntiin on suunniteltu erityinen kulttuuri- tai kotiseutupolku, joka esittelee alueen vanhoja, kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia. Limingan kulttuuripolku esittelee muun muassa kulttuurihistoriallisesti arvokkaan Vanhan Limingan

alueen (Kirjastovirma 2011a). Alue muodostuu Liminganjoen molemmin puolin sijaitsevista vanhoista arvokkaista rakennuksista, joista yksi toimii nykyään Vilho Lampi -museona. Muistokoti Aappola on toisen liminkalaisen taiteilijan, oopperalaulaja Abraham Ojanperän entinen koti, joka myös toimii nykyään museona. Museoalueen lisäksi alueella on muun muassa pappila, Limingan taidekoulu, sekä kaksi 1800-luvun tyyliin rakennettua kaunista siltaa joen yli. Kulttuuripolun varrella on myös vuonna 1826 rakennettu Limingan kirkko sekä vanhan poltetun kirkon paikalle vuonna 1934 pystytetty muistomerkki, Linnukkapatsas.

Liminganlahden lintutorneista Limingan kunnan alueella sijaitsee Temmesjokisuun lintutorni sekä suosittu Virkkulan lintutorni. Virkkulan lintutornin yhteydessä toimii Liminganlahden luontokeskus, joka on tutkimusalueen selkeästi suosituin matkailukohde (Liminganlahden luontokeskus 2011a). Linturetkikohteiden lisäksi Limingassa toimii myös puulajipuisto Alakestilän arboretum (Lahti 2000: 2). Noin kolmen hehtaarin laajuiselle alueelle on kasvatettu lähes 200 kasvilajia ja niiden eri muotoja. Puistossa kasvaa myös lajeja, jotka tavallisesti viihtyvät vain eteläisemmässä Suomessa. Joenvarren ympäristö tarjoaa kasveille sopivan pienilmaston. Arboretum on avoinna päivittäin ja sinne on vapaa pääsy. Paikalla ei ole henkilökuntaa, mutta matkailijoita varten on selkeä kartta sekä opasteet alueella liikkumiseen ja kasvien tunnistamiseen.

Kuva 1. Alakestilän arboretum (Jemina Isoviita 1.8.2011).

Lumijoen kulttuuripolun varrella varsinaisia käyntikohteita ovat pieni kotiseutumuseo sekä Lumijoen kirkko (Kirjastovirma 2011b; Lumijoen kunta 2011b). Lumijoen kirkossa suoritettiin kesän 2011 aikana laaja ikkuna- ja ovikorjaus, mistä johtuen se oli auki ainoastaan viikon ajan 29.6.–5.7.2011. Kotiseutumuseo oli auki arkisin klo 11–16 aikavälillä 7.6.–30.7.2011. Muita nähtävyyksiä polun varrella ovat muun muassa historiallisesti arvokas kunnantalo, vanha nuorisoseurantalo sekä pappila. Lumijoella on myös niin sanottu energiapolku, joka esittelee neljä entisöityä tuulimyllyä sekä tuulivoimalan. Tuulimyllyt ovat peräisin 1800-luvulta.

Luontomatkailijoille Lumijoella on kaksi lintutornia, Sannanlahti ja Puhkiavanperä. Tornit ovat pienempiä kuin Limingan Virkkulassa, eikä niiden yhteydessä ole muuta toimintaa. Sannanlahden lintutornille johtaa pitkospuut pysäköintialueelta, ja molemmilla torneilla on opastetauluja matkan varrella.

Meren rannassa, Lumijoen Varjakassa, on venesatama sekä telta- ja matkailuvaunupaikkoja leiriytymistä varten. Varjakassa on myös uimaranta ja kesäkahvila, joka toimii vanhassa Hailuoto-laivassa. Laiva liikennöi aikoinaan Oulun ja Hailuodon välillä, mutta nyt se on nostettu maalle. Lisäksi alueella on pieni, vanhassa aitassa toimiva kesämyymälä, jossa myydään paikallisten tekemiä käsitöitä. Satamassa pääsee ihailemaan kaunista merimaisemaa, eikä Pohjanlahden rantatieltä tarvitse poiketa kuin muutama kilometri.

Kuva 2. Varjakan satama Lumijoella (Jemina Isoviita 1.8.2011).

Myös Siikajoen Karinkannassa on mahdollista päästä meren rantaan. Varessäikän satamassa on hiekkarantainen uimapaikka, pieni nuotiokatos sekä matkailuvaunupaikkoja. Alue on linnustollisesti merkittävä ja voi siksi ottaa vastaan vain pienimuotoista matkailua, pistäytymisiä rannassa. Satamassa on myös kaksi toiminnassa olevaa tuulivoimalaa. Karinkannan laajat pellot ovat erityisesti keväisin suosittu hanhien ja joutsenten tarkkailupaikka.

Siikajoella on opastekyltein merkitty kotiseutupolku, jonka varrella sijaitsee erilaisia vanhoja kulttuurikohteita (Kirjastovirma 2011c; Siikajoen kunta 2011). Noin 1,5 kilometrin pituinen polku esittelee mm. Siikajoen kirkon, pappilan ja hautausmaan, Suomen sodassa vuonna 1808 käydyin Siikajoen taistelun muistomerkin sekä muutamia kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia. Kesällä 2011 Siikajoella oli myös taidenäyttely Merikylän navettagalleriassa (15.6.–31.8). Näyttelyssä oli esillä Seija Majavan maalaamia öljyvärimaalauksia.

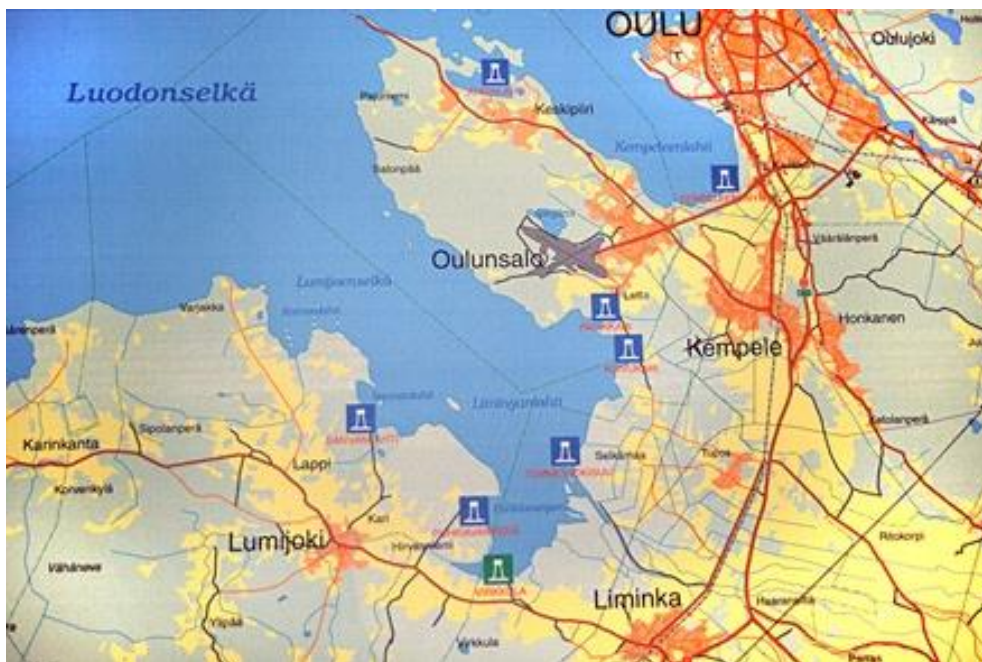
Kuva 3. Siikajoen taistelun muistomerkki (Jemina Isoviita 1.8.2011).

Siikajoella voi myös pelata golfia. Paikkakunnan 18-reikäinen golfkenttä on melko tasainen, mutta vesiesteet ja bunkkerit tuovat haastavuutta peliin (Raahentienon Golf 2011). Pelikausi kestää keväästä myöhäiseen syksyyn. Golfkentän yhteydessä on ravintola.

Matkalla Siikajoelta Liminkaan näkee perinteistä suomalaista maalaismaisemaa, mutta näkymä eroaa kuitenkin Pohjanlahden Rantatien eteläisemistä osuuksista. Maisema on aivan tasaista ja reitin kulkeva huomaa, mitä lakeuksilla tarkoitetaan. Korkeuseroja ei juuri ole.

Kuva 4. Kulttuurimaisemaa reitin varrelta (Jemina Isoviita 1.8.2011).

Kartta 2. Lintutornien sijainti tutkimusalueella (Liminganlahden luontokeskus 2011b).

Liminganlahden luontokeskus

Liminganlahti on Suomen arvokkain ja kansainvälisestikin tunnettu lintuvesi (Suomen ympäristökeskus 2011a). Se on poikkeuksellisen laaja Perämeren lahti, jonka ympäristö peltoineen on tärkeä levähdyspaikka monille muuttolinnuille. Alueen laajuus on 12 000 hehtaaria. Liminganlahdella pesii yli 100 lintulajia, mikä on enemmän kuin millään muulla merenlahdella Suomessa. Juuri pesimälajiston monipuolisuus nostaa Liminganlahden Suomen arvokkaimmaksi lintuvedeksi. Vuoden aikana eri lajeja voidaan havaita jopa 280.

Alueen maisema on tyypillistä Perämeren rannikolle; rantaniittyjä, hietikkoja, matalikkoja, ruovikkoja ja pieniä luotoja. Tällaiset olosuhteet tarjoavat harvinaisen hyvät puitteet lintujen pesimiseen alueella, ja sen myötä niiden katseluun. Liminganlahti on osa Natura 2000 -suojelualueverkostoa sekä Ramsar -kosteikkoalueverkostoa (Suomen ympäristökeskus 2011b). Liminganlahdella on yhteensä viisi lintutornia, joista kaksi (Virkkula ja Temmesjokisuu) sijaitsee Limingan kunnan alueella, kaksi Lumijoen, ja yksi Oulunsalon kunnan alueella (Holopainen 1995: 86–87).

Virkkulan lintutornin yhteyteen Limingassa rakennettiin vuonna 1988 Liminganlahden luontokeskus. Se on tutkimusalueen suosituin matkailukohde. Matkailijoita riittää etenkin lintujen kevät- ja syysmuuttojen aikaan, ja vuosittain Liminganlahden luontokeskuksessa vierailee noin 20 000 kävijää (Liminganlahden luontokeskus 2011b). Torneilla vierailevien lintumatkailijoiden määrä lienee moninkertainen. Luontokeskuksessa toimii kahvila, tilausravintola, kokous- ja saunatilat sekä majoituspalvelu.

Liikkumista helpottavat pitkospuut on tehty luontokeskukselta lintutornille ja matalammalle havainnointi- ja kuvauspiilolle. Matkan varrella on kylttejä, joista saa tietoa alueesta. Luontokeskuksen yhteydessä on myös nuotiopaikka, ja monet matkailijat kokoontuvat katokseen syömään ja vaihtamaan kuulumisia. Etenkin lapsiperheet yhdistävät mielellään eväs- ja luontoretken. Koululaisryhmille tarjotaan myös Metsähallituksen vetämiä ilmaisia linturetkiä.

Liminganlahden ympäristö on erikoinen myös voimakkaan maankohoamisen vuoksi (Supperi 2001: 14). Alueen kasvillisuus ja rannat muuttuvat joka vuosi, ja maankohoamisen aiheuttamia muutoksia voi seurata luontokeskuksen valokuvista vuosien varrelta.

Rantaviivan siirtymisen näkee selvästi vertaamalla nykymaisemaa ja kuvia eri vuosikymmeniltä. Maankohoaminen tulee muuttamaan ympäristöä vielä pitkään, ja joidenkin arvioiden mukaan Perämerestä muodostuu sisäjärvi 2 000 vuoden kuluessa. Voi olla, että Liminganlahdesta on 500 vuoden kuluttua jäljellä enää rippeet. Samoin on arvioitu, että noin sadan vuoden päästä Liminka ei enää olisi merenrantapitäjä, vaan maankohoamisen myötä meren ranta siirtyy kuntarajojen ulkopuolelle.

Kuva 5. Liminganlahden luontokeskus (Jemina Isoviita 29.5.2011).

Finnature Oy on vuonna 1993 perustettu yritys, joka tällä hetkellä järjestää opastettuja linturetkiä Liminganlahden alueella, sekä luontokuvausretkiä muuallakin Suomessa, sekä kotimaisille että varsinkin ulkomaisille asiakkaille (Finnature 2011). Yritys on ollut vahvasti mukana luontokeskuksen toiminnassa ja muutenkin sillä on ollut urauurtava vaikutus Oulun seutukunnan luontomatkojen kehityksessä.

Liminganlahden luontokeskuksella on tänä kesänä (2011) aloitettu laajennus- ja korjaustyöt. Uudistusten tavoitteena on kävijämäärän kaksinkertaistaminen (Metsähallitus 2011). Matkailijoita houkutellaan muun muassa uusiin tiloihin valmistuvalla näyttelyllä sekä laajemmalla opastustoiminnalla. Luontokeskuksesta pyritään kehittämään korkeatasoinen ja ympärivuotinen käyntikohde. Hankkeen myötä Liminganlahti nousee myös

valtakunnalliseksi toimijaksi Metsähallituksen luontokeskusverkostossa. Uudistuneen luontokeskuksen on määrä valmistua vuoden 2012 loppuun mennessä.

Kuva 6. Virkkulan lintutorni (Jemina Isoviita 1.8.2011).

Vilho Lampi – museo

Vilho Lampi -museo sijaitsee Vanhan Limingan alueella v. 1868 rakennetussa Pohjois-Suomen vanhimmassa kansakoulurakennuksessa. Taidemuseona rakennus on toiminut vuodesta 1972 lähtien. Vilho Lampi (1898–1936) oli oululaissyntyinen taiteilija, mutta hän muutti jo lapsena Liminkaan perheensä kanssa (Oulun taidemuseo 2011). Vaikka Lampi opiskeli ja teki uraa myös ulkomailla, näkyy hänen työssään vahvasti Limingan lakeuden maisemat ja maalaiselämä ylipäätään. Etenkin kuolemansa jälkeen Lampi on saanut laajaa arvostusta elämäntyölleen, ja nykyään häntä pidetään yhtenä suomalaisen taidehistorian merkkihahmona.

Limingan Vilho Lampi -museo on avoinna ainoastaan kesäisin. Kunnalta tiedustelemalla ryhmillä on kuitenkin mahdollisuus tutustua museoon myös muina aikoina. Kesällä 2011 museo oli auki 7.6. – 7.8. Näyttely muuttuu hieman vuosittain, minkä toivotaan houkuttelevan museossa aiemmin käyneitä vierailemaan myös uudestaan. Kolmessa näyttelyhuoneessa on esillä Lammen töitä, joissa on nähtävillä eri tyyliuuntauksia. Lisäksi

museossa on muutamien muidenkin taitelijoiden maalauksia ja veistoksia. Tänä kesänä esillä oli muun muassa Vilho Lammen veljen, Arvo Lammen maalauksia. Suurin osa kävijöistä on ryhmämatkailijoita, jotka usein yhdistävät matkaansa myös seudun muita matkailukohteita.

Museoalueeseen kuuluu myös muita rakennuksia (Limingan kunta 2011a). Lammen museon vieressä on Muistokoti Aappola, joka on liminkalaisen oopperalaulaja Abraham Ojanperän vanha kesäviettopaikka. Siellä on esillä laulajan jäämistöä, ja talon sisustus on pääosin samanlainen kuin tämän elinaikana. Aapolassa on esillä muun muassa kirjeenvaihtoa Ojanperän ja suomalaisen musiikin merkkihenkilöiden, kuten Sibeliuksen, välillä. Muistokoti Aapolalla on samat aukioloajat kuin Vilho Lampi –museolla.

Muistokoti Aappolaa vastapäätä on perinneaitta, jossa on esillä erilaisia vanhoja maatalan työvälineitä. Kalastusaitassa puolestaan on vanhoja verkkoja ja muita kalastustarvikkeita. Lisäksi pihapiirissä on kaunis vanha mylly. Matinlaurin talo, eli Vilho Lammen vanha kotitalo, sijaitsee hieman museoalueen ulkopuolella. Nykyään se on yksityiskäytössä, mutta joskus ryhmämatkailaisilla on mahdollisuus päästä tutustumaan siihen. Lampi maalasi osan töistään huoneessaan Matinlaurin talossa.

Kuva 7. Vilho Lampi -museo (Jemina Isoviita 23.6.2011).

Tutkimusmenetelmät

Tutkimusaineisto kerättiin ensisijassa Jemina Isoviidan toteuttamilla lomakehaastatteluilla ja havainnoinnilla. Haastattelujen avulla pyrittiin selvittämään, ovatko luonto- ja kulttuurimatkailijat eri ihmisiä, tai onko heillä kiinnostusta vieraila toisenlaisissa matkakohteissa. Liminganlahden luontokeskuksesta saatiin odotetusti enemmän vastauksia kuin Vilho Lampi -museolta, sillä kävijämäärät ovat siellä paljon suuremmat. Luontomatkoilijoiden haastattelut tehtiin aikavälillä 18.5.–8.6.2011. Museolla haastatteluja tehtiin 7.6.–23.6.2011 välisenä aikana.

Molemmissa kohteissa haastatteluja tehtiin seitsemänä eri päivänä, arkisin ja viikonloppuisin. Viikonloppuisin kävijöitä oli molemmissa kohteissa selvästi enemmän, sillä haastatteluajankohta ei ollut vielä varsinaista kesäloma-aikaa. Etenkin lapsiperheiden kohdalla viikonloput olivat suosituimpia, sillä koulujenkaan kesälomat eivät olleet vielä alkaneet. Varsinaiseen loma-aikaan haastattelu ei olisi kuitenkaan ollut järkevää, koska alueen luontomatkoilun sesonki ja samalla koko matkoilun huippu on huhti–kesäkuussa. Luontomatkoilijat olivat tuolloin tavoitettavissa ja potentiaalisesti läsnä myös kulttuurimatkoilun kuluttajina.

Tutkimusmenetelmäksi valittiin puolistrukturoitu lomakehaastattelu, jossa valmiita vastausvaihtoehtoja ei ollut (Eskola & Suoranta 1999: 87; Liitteet 1 & 2). Haastateltavat siis vastasivat kysymyksiin omin sanoin. Välillä haastattelut muodostuivat paremminkin teemahaastatteluiksi, kun haastateltavat innostuivat kertomaan aiheeseen liittyviä mielipiteitään myös kysymysten ulkopuolelta. Haastattelutilanteissa kirjattiin ylös esimerkiksi kehitysideoita sekä yleisemmin mielipiteitä kulttuuri- ja luontomatkoilun yhdistämisestä. Haastattelun pääasiallisena tarkoituksena oli selvittää luontokohteessa vierailleiden mahdollista kiinnostusta kulttuurimatkoilukohteisiin, sekä päinvastoin. Samalla kartoitettiin vastanneiden ikä ja kotikunta.

Kaikki kohdatut matkoilijat pyrittiin haastattelemaan. Museolla se onnistui hyvin, sillä ilman ryhmämatkoalaisia kävijämäärät olivat vähäisiä. Luontokeskuksella oli välillä hiljaisempaa, ja välillä taas niin paljon ihmisiä, että osa jäi väistämättä haastattelemaan. Ruuhka-aikoina pyrittiin etsimään mahdollisimman monentyyppisiä luontomatkoilijoita haastateltaviksi, ja asetettiin esimerkiksi ulkomaalaiset turistit muiden edelle. Molemmat otokset edustavat

kuitenkin hyvin kohteissa vierailleita matkailijoita, sillä lähes kaikki kävijät saatiin haastateltua ja otokset ovat melko suuret.

Havainnointia käytettiin haastattelujen tukena, annettuja vastauksia ja käytännössä toteutuvia asioita vertaillen. Havainnoinnilla saatiin myös arvokasta tietoa alueen matkailun luonteesta ja organisoinnista, matkailukohteiden luonteesta, ja matkailun tavoitteiden toteutumisesta tai toteutumattomuudesta.

TUTKIMUSTULOKSET

Haastattelut luontokeskuksella

Virkkulassa haastateltiin yhteensä 118 vierailijaa, 52 miestä ja 42 naista. Lapsia ja nuoria oli mukana 22. Haastateltavien ikä arvioitiin kolmeen luokkaan: lapsiin ja nuoriin, työikäisiin ja eläkeläisiin. Vastaajista 53 % oli työikäisiä ja 28 % eläkeläisiä (Kaavio 1). Suurin osa, 34 % vastaajista, oli kotoisin Oulusta ja 25 % Oulun lähikunnista. Ulkomaisia vastaajia oli yhteensä yhdeksän; 2 Hollannista, 2 Tšekistä, 2 Ruotsista, 2 Norjasta ja 1 Liettuasta. Eri kotipaikkakuntia kirjattiin yhteensä 25.

Kaavio 1. Ikäryhmät luontokeskuksella.

Haastattelujen yhteydessä arvioitiin myös, olivatko vastaajat aktiivisia lintuharrastajia, vai satunnaisempia matkailijoita. Tämän mukaan 54 vastaajaa, eli 47 % haastatelluista oli lintuharrastajia. Aktiivisia, kokeneita harrastajia (Sheard 1999: 185–186) oli joukossa 14 (12 % kaikista haastatelluista). Haastateltavien henkilöiden kategorisointi perustui varusteisiin ja vastauksiin. Aktiiviharrastajilla oli mukana laadukkaat kiikarit, kaukoputki ja/tai kamera, ja he olivat useammin yksin liikkeellä. Nämä lintumatkailijat eivät osoittaneet lainkaan mielenkiintoa kulttuurikohteita kohtaan, vaan olivat Liminganlahdella etsimässä tiettyjä lintulajeja. Heidän aikataulunsa oli täynnä luontoaktiviteetteja:

”Tulimme katsomaan joko muutto on ohi, teemme vain aamupäiväretken. Ei ole aikaa eikä innostusta (kulttuurikohteisiin).”

Luontokeskuksella haastatelluista ainoastaan 15 henkilöä, eli 13 % vastaajista ilmoitti vierailevansa myös alueen kulttuurikohteessa samalla matkalla. Heistä 7 oli miehiä ja 8 naisia. Kahdeksan vastaajaa (7 %) aikoi vierailla Vanhan Limingan alueella, ja he olivat, että jokin museoista olisi jo auki. Seitsemän vastaajaa (6 %) aikoi käydä katsomassa Limingan kirkkoa, ja kolme (3 %) oli jo aiemmin päivällä kiertänyt Siikajoen kotiseutupolun. Kaksi vastaajaa oli käynyt puulajipuisto Arboretumissa. Viimeisenä haastattelupäivänä Vilho Lampi – museo oli jo avannut ovensa, ja yksi pariskunta ilmoitti menevänsä sinne luontokeskusvierailun jälkeen.

Kulttuurikohteissa vierailua suunnittelevien matkailijoiden vähyys ei niinkään johtunut siitä, ettei heitä kiinnosta kulttuuri. Ainoastaan 11 vastaajaa (9 %) kertoi, ettei heillä ole tapana käydä kulttuurikohteissa, ja että ne eivät kiinnosta heitä lainkaan. Osa myös totesi, että kulttuurikohteita on vain kaupungeissa, ja maaseudulle tullaan luonnon takia. Ylivoimaisesti eniten vastauksissa mainittiin alueen vähäinen kulttuuritarjonta sekä matkailijoiden tietämättömyys olemassa olevista kulttuurikohteista. Peräti 39 henkilöä (33 %) totesi tarjonnan olevan riittämätöntä, ja 31 vastaajaa (26 %) myönsi, ettei tunne alueen kulttuuritarjontaa laisinkaan:

”Voisimme käydä hyvin esim. museossa, ei vain tullut mieleen, että täällä sellainen on.”

”Voisin käydä (kulttuurikohteessa), jos tänne tulisi jotain uutta. Tulee tänne usein ajeltua, mutta tällä hetkellä en keksi muita vierailukohteita kuin luontokeskuksen.”

Ne vastaajat, jotka olivat perehtyneet etukäteen myös alueen muihin matkailukohteisiin, olivat pettyneitä, ettei juuri mikään kohde ollut vielä toukokuun lopulla auki, vaikka elettiin alueen luontovetoisen matkailun sesongin huippua. Neljätoista vastaajaa (12 %) totesi, että Limingan museoalueella voisi vierailla samalla retkellä, jos se olisi jo avoinna. Museolla jo aikaisempina kesinä käyneitä oli 21 (18 %). Moni tosin kertoi, että uusikin vierailu on mahdollinen tänä kesänä, kunhan museo vain aukeaa. Lisäksi kahdeksan vastaajaa kertoi vierailleensa Lumijoen kotiseutumuseossa aikaisemmin. Ajan puute oli 11 vastaajan (9 %) perustelu, ja neljän vastaajan (3 %) matkakohteet oli valittu matkanjärjestäjän puolesta. (Kaavio 2).

”Harmi, ettei siellä (Vanhassa Limingassa) ole mikään vielä auki. Kesällä käymme varmaankin sukulaisten kanssa museossa. Vanhaan Liminkaan toivoisi lisääkin käyntikohteita.”

”Olemme matkalla etelään, pysähdyimme tähän vain aamupäiväksi. Ainakaan tällä kertaa emme ehtisi muualle, ellei kulttuuria sitten tuotaisi tähän luontokeskuksen yhteyteen.”

Kaavio 2. Syitä miksi luontomatkailijat eivät vieraile kulttuurikohteessa.

Lähes kaikki lapsiperheet kertoivat ongelmista, joihin usein törmää juuri kulttuurikohteissa vierailtaessa. Jos lapsille ei ole järjestetty omaa tekemistä, jää kohde usein väliin vanhemmiltakin. Monikaan vastaaja ei esimerkiksi innostunut museovierailusta pienten lasten kanssa, sillä lapset kyllästyvät helposti ja häiritsevät silloin muita kävijöitä. Yleisesti toivottiin, että lapset huomioitaisiin matkakohteissa nykyistä paremmin järjestämällä heille omaa tekemistä vaikkapa juuri museokäynnin ajaksi. Vastaajista 23 % toivoi alueelle erityisesti lapsiperheille sopivia käyntikohteita.

Lapsiperheiltä Liminganlahden luontokeskus keräsi kehuja muun muassa siksi, että sinne voi helposti tehdä vaikkapa eväsretken oman aikataulun puitteissa. Yksitoista vastaajaa (9 %) totesi, että yksi vierailukohde riittää varsin hyvin etenkin alle kouluikäisten lasten kanssa.

Moni lasten kanssa retkellä ollut kuitenkin sanoi, että aikuisten kanssa matkustaessa kiinnostusta muissakin kohteissa vierailuun olisi enemmän:

”Pienten lasten kanssa matkustavalle kohteen pitäisi sopia myös lapsille. Jos olisimme kahdestaan niin kävisimme mielellään missä tahansa kulttuurikohteessa, jos täällä sellaisia on.”

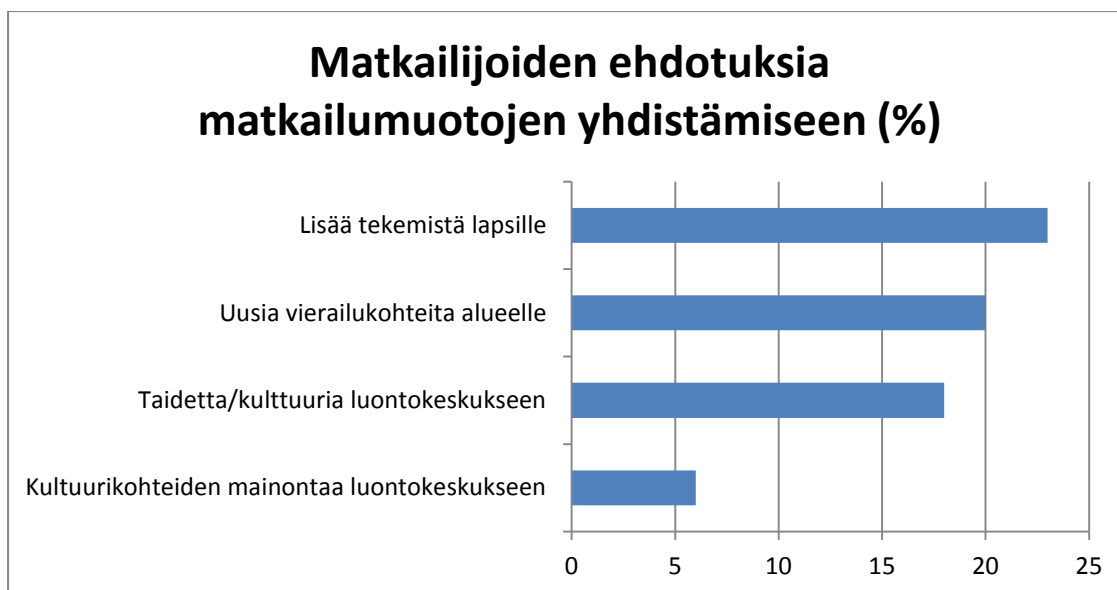
Työikäisten ja eläkeläisten vastauksissa ei ollut suuria eroja, ainoastaan lapsiperheiden vastaukset erottuivat muista. Kaikki ulkomaalaiset vastaajat olivat kiinnostuneita, tosin melko tietämättömiä alueen muusta matkailutarjonnasta. Osa oli yrittänyt ottaa kohteista selvää etukäteen, mutta kielitaidottomana se ei ollut onnistunut. Muutoin kotipaikkakunnalla ei näyttänyt olevan suurta merkitystä vastauksissa.

Vastaajilta tuli myös ideoita siihen, kuinka luonto – ja kulttuurimatkailua voisi paremmin tarjota samalle kohdeyleisölle (Kaavio 3). Kulttuuritarjonnan vähäisyydestä kertoi myös vastaajien toiveet uusista vierailukohteista (20 % vastaajista). Seitsemän vastaajaa (6 %) ehdotti mainontaa, esitteitä ja alueen muiden kohteiden yhteystietoja luontokeskuksen yhteyteen.

Myös kulttuurin, esimerkiksi taiteen tuonti luontokeskuksen yhteyteen sai kannatusta. Parhailtaan esillä olevaa valokuvanäyttelyä keuhuttiin, mutta 21 vastaajaa (18 %) totesi, että taidetta voisi olla samoissa tiloissa enemmänkin. Luontokeskuksen laajennuksen valmistuessa sinne saadaan lisää myös näyttelytiloja, joten kulttuuritarjonnankin lisääminen lienee pian mahdollista.

”Täällä luontokeskuksessa voisi olla mainoksia, jotta museolle osattaisiin mennä. Samoin luontokeskuksen yhteyteen voisi tuoda myös kulttuuria.”

”Tarvittaisiin uusia vierailukohteita. Luontokeskuksella voi käydä useasti, mutta yksi museo ei oikein riitä kulttuuritarjonnaksi matkailua ajatellen.”

Kaavio 3. Matkailijoiden ehdotuksia ja toiveita luonto- ja kulttuurimatkailun yhdistämiseksi.

Tutkimuksen ajankohta aiheutti ongelmia siksi, että luontokeskuksen vilkkain kausi päättyy toukokuun lopulla, kun taas Vilho Lampi -museo avattiin vasta 7. kesäkuuta. Luontomatkailun osalta haastattelut aloitettiin siis jo toukokuussa, museokävijöitä sen sijaan päästiin haastattelemaan vasta kesäkuussa. Tällä saattoi olla vaikutusta tutkimustuloksiin, mutta toisaalta tilanne on sama joka vuosi. Kyseisten kohteiden sesongit eivät tällä hetkellä kohtaa. Luontokeskuksen sesonkiin ei voi vaikuttaa, koska se perustuu luonnon omiin aikatauluihin – lintujen muuton ja pesintöjen ajoittumiseen – mutta kulttuuripuolen tarjonnan uudelleen ajoittaminen olisi mahdollista.

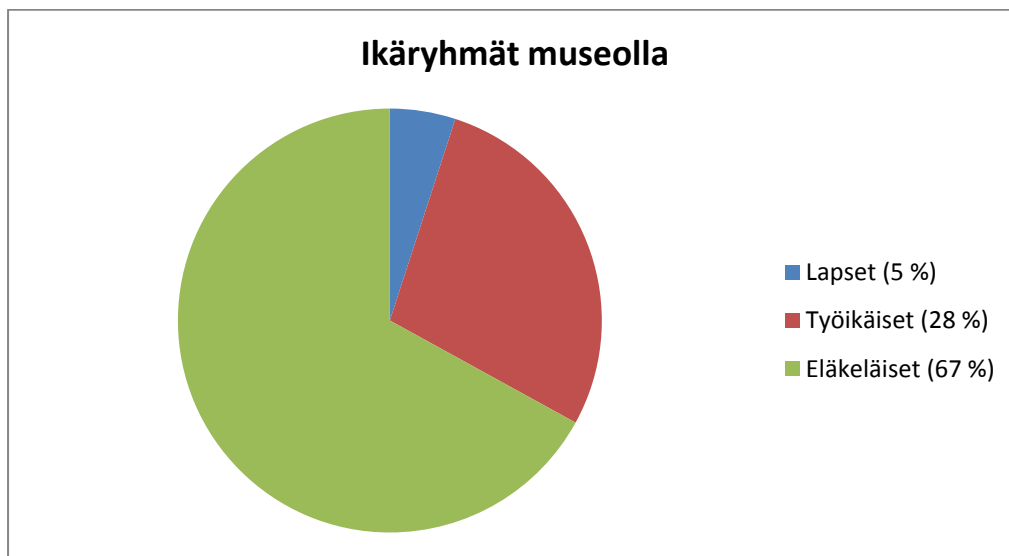
Haastattelut museolla

Kulttuurimatkailun osalta haastattelut tehtiin siis Vilho Lampi -museolla. Museo avasi ovensa 7. kesäkuuta, eli juuri kun luontokeskuksen ja samalla koko alueen matkailun huippukausi alkoi olla loppuillaan. Museolta kerätystä aineistosta muodostuikin pienempi vähäisemmän kävijämäärän vuoksi. Kulttuurimatkailijoiden haastatteluja tehtiin yhteensä 31. Haastateltavia henkilöitä oli 58, joista miehiä oli 21 ja naisia 34. Lapsia oli museolla mukana vain 3. Aikuisista vastaajista 16 (28 %) oli työkäisiä ja 39 (67 %) eläkeläisiä (Kaavio 4).

Ikärakenne poikkesi siis melko lailla luontokeskukseen verrattuna. Eläkeläisiä oli museolla selvästi enemmän, ja vastaavasti työkäisiä vähemmän. Myös lapsia ja nuoria kävijöitä oli

museolla huomattavasti luontokeskusta vähemmän. Otoksessa oli mukana kaksi eläkeläisryhmää, mikä osaltaan selittää heidän suurta osuutta. Voi myös olla, että osalle eläkeläisistä luontokeskuksen maasto ja lintutorneihin kiipeäminen ei enää sovellu.

Kuten luontokeskuksessa, myös museolla iso osa kävijöistä oli kotoisin Oulusta (36 %) ja sen lähikunnista (50 %). Ulkomaalaisia vastaajia museolla ei ollut, ja yhteensä eri kotipaikkakuntia oli 12. Vanhan Limingan kulttuurialue ei ole samalla tavalla kansallisesti ja kansainvälisesti tunnettu kuin Liminganlahden kosteikko.

Kaavio 4. Ikäryhmät museolla.

Kulttuurimatkailijoiden osalta kyselyn tulokset poikkesivat huomattavasti luontomatkailijoista. Peräti 41 vastaajaa eli 71 % ilmoitti vierailevansa samalla matkalla myös Liminganlahden luontokeskuksessa, kun luontomatkailijoiden osalta kulttuurikohteissa vierailua suunnittelevien prosenttiluku oli ainoastaan 14. Miehet ja naiset olivat yhtä innokkaita vierailemaan myös luontokeskuksessa, samoin eläkeläisten ja työikäisten välillä ei ollut suurta eroa. Eläkeläisistä 72 % aikoi vierailla myös luontokeskuksessa, kun työikäisistä 69 % suunnitteli tätä. Suurin osa haastatelluista eläkeläisistä (62 %) oli kuitenkin ryhmämatkalaisia, ja heistä osa oli selvästi keskimääräistä enemmän kulttuurista kiinnostuneita matkailijoita. He eivät välttämättä olisi vierailleet luontokohteessa itse järjestetyllä retkellä:

"Olemme ryhmämatkalla bussilla, ja kohteet oli valittu valmiiksi. Itseäni kiinnostaa enemmän tämä museo, ja kulttuurikohteet yleensäkin."

Toisaalta tilanne oli osalla päinvastoin:

”Luontokeskus on tuttu paikka, yleensä käymme enemmän luontokohteissa kuin museoissa. Nyt olemme ryhmän mukana.”

Museolla haastatelluista peräti 86 % oli kotoisin Oulusta tai sen lähikunnista. Näin ollen vertailua eri paikkakunnilta tulleiden vastauksissa oli vaikea tehdä. Kotipaikkakunnalla ei kuitenkaan vaikuttanut olevan merkitystä mielipiteisiin. Muutama oululainen totesi kaipaavansa välillä nimenomaan maaseudun rauhaan, joko luontoon tai maaseutumiljööseen:

”Käymme (kulttuurikohteiden lisäksi) myös luontokohteissa välillä on mukava tulla tänne maalle, keskustassa kun asumme.”

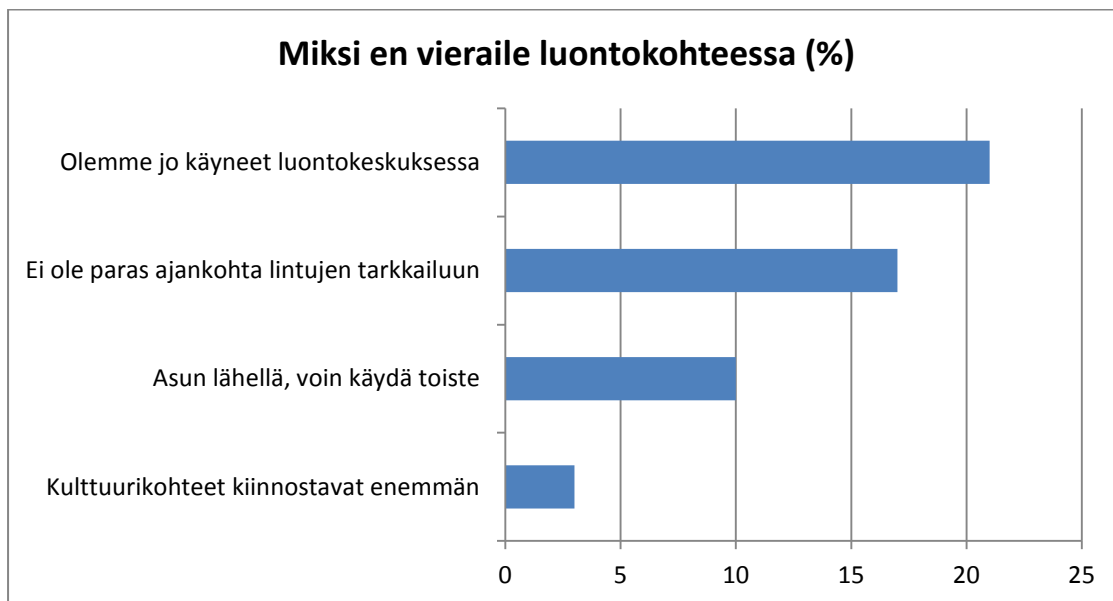
Museolla haastateltiin kaksi ryhmää, joista toinen oli liikkeellä bussilla ja toinen minibussilla. Molemmat olivat eläkeläisryhmiä, jotka olivat tutustumassa Oulua ympäröivään maaseutuun ja sen matkailukohteisiin. Toinen ryhmistä oli jo aamulla ollut Tyrnävällä, toinen ryhmä tuli vain Limingan seudulle. Yhteensä ryhmämatkalaisia oli 24, eli 41 % kaikista vastaajista. He eivät siis olleet valinneet vierailukohteita itse, vaan retken ohjelma ja aikataulu oli valmiiksi päätetty.

Molempien haastateltujen ryhmien retkiohjelmaan kuului myös vierailu Liminganlahden luontokeskukseen, onhan se kunnan merkittävin matkailukohde. Pääosin matkailijat olivat tyytyväisiä siihen, että retkellä vierailtiin sekä kulttuuri- että luontokohteessa. Osa tosin kertoi odottavansa jompaakumpaa vierailua selvästi toista enemmän. Moni myös kertoi käyneensä aikaisemmin luontokeskuksessa, mutta museo oli uusi tuttavuus, ja juuri se innosti lähtemään mukaan retkelle.

Museovieraista 17 (29 %) ei aikonut vieraila luontokohteessa samalla matkalla. Yleisimmät syyt olivat, että luontokeskuksessa oli vierailtu jo aikaisemmin (12 % vastaajista) ja että kesäkuu ei ole paras aika lintujen tarkkailuun (10 % vastaajista). Kolme haastateltavaa vastasi asuvansa niin lähellä luontokeskusta, että siellä voi käydä muulloinkin. Vain kaksi vastaajaa ilmoitti syyksi sen, että kulttuurikohteet kiinnostavat selvästi enemmän. Ryhmämatkailijoista peräti puolet sanoi odottaneensa museovierailua enemmän kuin luontokeskusta.

Syyksi sanottiin muun muassa se, että luontokeskus oli jo ennestään tuttu vierailukohde – siitäkin huolimatta, että luonnon 'näyttely' vaihtuu jatkuvasti vuodenaikojen ja muiden luonnon ilmiöiden mukana.

"Kohteet oli ennalta valittu, mutta koska olemme jo käyneet lintutornilla, taidenäyttely kiinnostaa enemmän."

Kaavio 5. Syitä miksi kulttuurimatkailijat eivät vieraile luontokohteessa.

Kulttuurimatkailijoista oli hieman vaikeampi sanoa, kuinka aktiivisia kulttuurin harrastajia he olivat. Kuuden vierailijan (10 %) arvioitiin olleen erityisen kiinnostuneita kulttuurista, etenkin taiteesta. Heistä osa tosin matkusti ryhmien mukana, ja he vierailivat näin ollen myös luontokeskuksessa, halusivatpa sitä tai ei.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Synergian esteet

Aktiivisimmat, harrastukseensa täysin sitoutuneet lintuharrastajat (Sheard 1999: 185–186) eivät kaivanneet kulttuurikohteita matkalleen. He matkustivat Liminkaan nimenomaan hyvien tarkkailupaikkojen vuoksi, ja heidän aikataulunsa kohteessa oli etukäteen suunniteltu ja nimenomaan lintuihin keskittyvä. Samaan tapaan voi olettaa kulttuurikohteissakin vierailleen ainakin joitakin kulttuuriin erikoistuneita ihmisiä, joita luonto ei niinkään kiinnosta, vaikka tämä ei rajatussa aineistossa esille tullutkaan.

Muuten suhtautuminen erilaisten kohteiden yhdistämiseen oli myönteistä sekä luonnosta että kulttuurista yleisemmällä tasolla kiinnostuneen enemmistön keskuudessa. Tehtyjen haastattelujen pohjalta voidaankin todeta, että pääosa tutkimusalueen luonto- ja kulttuurimatkailijoista oli valmis yhdistämään molemmat aspektit vapaa-ajan viettoonsa. Luonto- ja kulttuurimatkailu ovat integroitavissa.

Tästä huolimatta nämä matkailijaryhmät halutaan usein nähdä erillisinä. Matkailun tutkimuksessa selityksenä lienee osin sen kategorisointien ja tyypittelyjen matkailijoiden eroja painottava lähestymistapa. Luontomatkailijan arkkityyppi on asiantuntija, harrastukselleen täysin omistautunut henkilö täydellisine varusteineen. Kulttuuripuolella matkailija puolestaan nähdään luontoa suorastaan karttavana henkilönä, joka viihtyy pikkusormi pystyssä taidekahviloissa. Todellisuudessa varsin moniulotteisia ryhmiä on helpompi käsitellä kärjistettyjen stereotyyppien kautta.

Sama polarisoitunut ajattelu lienee yleistä myös matkailun käytännön toteuttajien osalta. Onhan eräs yrittämisen peruslähtökohta erikoistuminen ja vahvan profiilin tavoittelu jollakin tietyllä osa-alueella, joka onkin tarpeen kovassa kilpailutilanteessa (vrt. esim. Michael 2003). Tutkimusalueella kilpailua on kuitenkin vähän ja ongelmana on lähinnä palvelujen niukkuus ja saatavuus. Lisäksi tarjonta ei kaikilta osin kohtaa asiakkaita. Tarjonnan eriaikaisuudessa piileekin yksi luonto- ja kulttuurimatkailun integraation perusongelmista Limingan alueella.

Luonto- ja kulttuurimatkailijoiden enemmistö siis unohtuu usein matkailua luokiteltaessa ja analysoitaessa. Sen kiinnostus on laajempaa ja vähemmän järjestelmällistä, erilaisia elämyksiä ja mielenkiintoisia tiedon palasia hakevaa. Pohjanlahden Rantatien tässä osassa

viimeksi mainitut piirteet korostuvat, suuren osan asiakkaista ollessa lapsiperheitä. Lapsille halutaan näyttää uusia asioita, heidän elämys- ja tietovarastoaan näin kartuttaen. Kuten tuloksista nähdään, spesialistien määrä on Limingan lintumatkailussa merkittävä, mutta ei hallitseva, ja kulttuurin osalta jo pysyvän tarjonnan niukkuus pitää alan varsinaiset harrastajat loitolla. Matkailun päävirta ei ole erikoistunut ja tämä on syytä ottaa huomioon.

Tutkimusalue on monelle kansainväliselle tai kauempaa Suomesta saapuvalla matkailijalle eksoottinen ja kaukainen paikka, jossa ilman lintuharrastuksen tarjoamaa motiivia tuskin tulisi käytyä. On oletettavaa, että osaa heistä kiinnostaa myös alueen omintakeinen kulttuuri, ainakin jossakin määrin. Kaikki otoksen ulkomaalaiset olivat hyvin kiinnostuneita seudun kulttuurikohteista kuultuaan niistä haastattelun yhteydessä. He harrastivat lintujen tarkkailua, mutta eivät kuuluneet varsinaisiin aktiiviharrastajiin. Tällä hetkellä ulkomaalaisten matkailijoiden potentiaalia alueen kulttuurimatkailun kehittämisessä ei kuitenkaan käytetä hyväksi juuri lainkaan. He pysähtyvät alueella pääosin keväisin, kun Vanha Liminka ei vielä ole auki, sekä syksyisin, kun se on jo suljettu.

Etenkin ulkomaalaisten matkailijoiden matkakohdevalinnat perustuvat haastattelujen perusteella pitkälti Internetistä saatuun tietoon. Valitettavasti tutkimusalueen kuntien Internet-sivuilla ei ole lainkaan tietoa englanniksi. Ainakin matkailuosiot olisi hyvä kääntää, sillä alueella vierailee suuri joukko ulkomaisia matkailijoita, ennen kaikkea lintujen kevätmuuton aikaan. Käännöstyö tuskin olisi kunnille suuri kustannus, mutta siitä olisi iso apu ulkomaalaisille vierailijoille. Samalla se viestisi, että palvelua saa myös englanniksi. Harvalla Limingan kokoisella kunnalla on matkakohdetta, joka itsessään houkuttelee alueelle matkailijoita ympäri maailmaa. Kaukaa tulevat vierailijat nostavat kohteen imagoa, ja ovat varmasti tervetulleita Liminkaan ja naapurikuntien matkailukohteisiin.

Luontokeskuksella haastateltiin neljäätoista lapsiperhettä, museolla sen sijaan vain kolmea. Heillä kaikilla oli vain yksi lapsi mukana, ja lapset olivat vielä vaippaikäisiä. Luontokeskuksella haastatellut lapsiperheet olivat pääosin sitä mieltä, etteivät lapset viihdy museoissa, vaan aiheuttavat kyllästyessään häiriötä muille kävijöille. Tämä voi olla totta suurissa taidemuseoissa, mutta Vilho Lampi -museossa voisi kyllä hyvin vierailla ketään häiritsemättä. Museolla on iso pihapiiri, ja lasten leikkipuisto on aivan museon vieressä. Näyttelytilat ovat suhteellisen pienet, eikä niihin tutustuminen vaadi pitkää aikaa. Lisäksi

museon kävijämäärät ovat ainakin tällä hetkellä niin pienet, että suurimman osan päivästä tilaa on runsaasti.

Eriyisen suuren potentiaalin alueen matkailun kasvuun tarjoaisivat ryhmämatkailijat. Osa haastatelluista ulkomaalaisryhmistä kiersi ympäri Eurooppaa läpi kesän tutustuen monenlaisiin kohteisiin. He eivät siis olleet lintumatkalla, vaan vierailukohteita oli matkan varrella laidasta laitaan. Osa haastateltavista olisi toivonut, että Limingassakin olisi ollut mahdollista valita myös kulttuuria luontokeskuksen ohella. Ryhmät liikkuvat omilla asuntoautoillaan, joten muutkin kohteet olisivat olleet saavutettavissa. Kaikki eivät viihtyneet luontokeskuksella koko vierailulle varattua aikaa, vaan esimerkiksi hollantilaisia asuntovaunuja näkyi liikkeellä ympäri Liminkaa tutkimuspäivänä. Ongelmaksi muodostui kuitenkin museon aukiolo, sekä ryhmien tietämättömyys alueen muista kohteista.

Ratkaisuja ongelmiin

Suurimpana ongelmana luonto- ja kulttuurimatkailun yhdistämisessä on tällä hetkellä sesonkien kohtaamattomuus. Kulttuurikohteiden aukioloja tulisi harkita uudelleen, ja nähdä alueen matkailu erillisten hankkeiden sijaan laajempaan kokonaisuutena. Haastattelutoksen tulosten perusteella suurin osa luontomatkoilijoista (91 %) voisi harkita vierailua myös kulttuurikohteissa. Kunnat voisivat hyödyntää lintujen muuttojen ja pesimäkauden alun aikaiset matkailusesongit huomattavasti nykyistä paremmin tarjoamalla vierailijoille muitakin kohteita ja erilaista nähtävää. Museoiden aukioloaikojen tulisi osua paremmin yhteen alueen luontomatkoilun aikatauluun.

Luontomatkoilun osalta olisi hyvä löytää keinoja markkinoida myös lintuharrastuksen toista huippuaikaa, syksyä, jolloin matkoilu- ja virkistyskäyttö on nykyisin suhteellisen vähäistä. Samalla saataisiin ehkä luotua lisää kiinnostusta syksyn ja talvikauden kulttuuritarjontaan. Talvisten tapahtumien kehittämisessä kulttuuri ja luonto ovat yhdistettävissä, esimerkiksi suosittu eläinten talviruokinnan, rekiretkien ja paikallisten perinteiden ympärille.

Kuten on jo tuotu esille, Limingan alueen matkoilun markkinointi on tällä hetkellä melko vähäistä. Luontokeskusta lukuun ottamatta ajantasaista tietoa eri kohteista on saatavilla vain vähän. Ulkomaalaiset matkoilijat tulisi huomioida paremmin, ja etenkin kohteiden markkinoinnissa tähän matkoilijasegmenttiin tulisi kiinnittää enemmän huomiota.

Ryhmämatkailijat valitsevat ohjelmaansa usein muutaman kohteen samalta alueelta, joten luontokeskuksen lisäksi matkailijoita voisi riittää muuallekin. Ryhmämatkailijoille voisi suunnitella valmiita paketteja, joissa olisi luontokeskuksen lisäksi vierailuja alueen muissa kohteissa. Matkojen järjestäjiä helpottaisi, jos reitti olisi valmiiksi suunniteltu ja aikataulutettu.

Lapsiperheet kaipaavat alueelle lisää tarjontaa lapsille, ja maaseudulla voisi olla paljon tarjottavaa kaupungista tuleville perheille. Heidän ennakkoluulojaan kulttuurikohteita kohtaan voitaisiin yrittää vähentää. Se voisi onnistua esimerkiksi lapsille suunnatuilla tapahtumilla, joilla voitaisiin viestittää perheille, että myös lapset ovat tervetulleita Vanhaan Liminkaan. Uudelle yritystoiminnalle saattaisi kehittyä tilaa tätä kautta. Esimerkiksi Pohjanlahden Rantatien eteläosassa, Satakunnassa, lapsiperheet käyttävät mielellään maatilamatkailupalveluita sekä erilaisia lapsille suunnattuja ohjelmalveluita (Ihalainen 2009: 122). Tällaista toimintaa ei ainakaan vielä ole reitin tällä osuudella lainkaan.

Etenkin pienissä kunnissa yhteistyö matkailusuunnittelussa olisi yksi keino tarjonnan laajentamiseen. Matkailukohteita voisi esimerkiksi mainostaa yhdessä, jolloin kilpailun sijaan pyrittäisiin tarjoamaan entistä monipuolisempaa matkailua ja syitä viihtyä alueella pidempään. Liminka, Lumijoki ja Siikajoki ovat niin lähellä Oulua, että niiden matkailu kilpailee automaattisesti ison kaupungin tarjonnan kanssa, tällä hetkellä etenkin kulttuurimatkailun osalta. Toisaalta kaupungin läheisyys on myös pienen kunnan etu. Limingasta Ouluun on matkaa vain 25 kilometriä, joten mahdollisia päiväkävijöitä alueen matkailukohteisiin löytyy läheltä. Pelkästään Oulun seudulla asuu noin 230 000 potentiaalista vierailijaa (Tilastokeskus 2011), joista monet jo Limingassa vierailevatkin.

Luontokeskuksella elokuun alussa vierailtaessa olivat sen remontointi- ja laajennustyöt jo käynnissä. Samalla havaittiin, että nuotiopaikan ympärille oli tuotu puuveistoksia, joista selvisi myös taiteilijan nimi. Tämänkaltaista taidetta voi hyvin tuoda myös luontokeskuksen yhteyteen – se on ympäristöön sopivaa ja aiheeltaan luontoon liittyvää. Ensi vuonna (2012) valmistuvat uudet näyttelytilat antavat mahdollisuuden viedä ideaa pidemmällekin. Esimerkiksi Limingan taidekoulun kanssa voisi harkita yhteistyötä.

Hyvän ja monipuolisen matkailutuotteen kehittäminen edellyttää yleensä matkailuyritysten ja muiden toimijoiden välistä yhteistyötä. Voimavarojen yhdistäminen voi laajentaa kaikkien

osallisten asiakaskuntaa, ja ennen kaikkea asiakkaille pystytään tarjoamaan entistä parempaa ja monipuolisempaa palvelua (Komppula 2002: 58). Runsaamman tarjonnan myötä matkailijalle annetaan syy viipyä alueella pidempään, ja kenties myös majoittua siellä. Kasvavat kerrannaisvaikutukset voisivat näin edistää laajemminkin alueen taloutta.

Alueella on matkailullista potentiaalia. Limingan alueen vähäistä matkailutarjontaa valiteltiin, mutta olemassa olevat kohteet saivat kuitenkin pääasiassa positiivista palautetta. Luontokeskusta kehitettiin uudeksi, siistiksi ja hyvin hoidetuksi kohteeksi. Vanhan Limingan alue sai puolestaan paljon arvostusta kauniina miljöönä. Positiivinen palaute antaa toivoa matkailun tulevaisuudelle alueella.

LÄHTEET

- Blamey, R.K. (2001). Principles of Ecotourism. *Teoksessa: Weaver D.B. (toim.) The Encyclopedia of Ecotourism*. 668s. CABI, New York.
- Briedenham, J. (2004). Tourism Routes as a Tool for the Economic Development of Rural Areas – Vibrant Hope or Impossible Dream? *Tourism Management* 25 (1): 71-79.
- Curtin, S. & K. Wilkes (2005). British Wildlife Tourism Operators: Current Issues and Typologies. *Current Issues in Tourism* 8(6): 455-478.
- Eskola, J. & J. Suoranta (1999). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. 268s. 3.p. Vastapaino, Jyväskylä.
- Goeldner, C.R. & J.R. B. Ritchie (2006). *Tourism – Principles, Practices and Philosophies*. 10.p. 590s. John Wiley & Sons, New Jersey.
- Hemmi, J. (2005). *Matkailu, ympäristö, luonto osa 2*. 646s. Gummerus, Helsinki.
- Holopainen, E. (1995). *Linturetkikohteet Suomessa*. 228s. WSOY, Porvoo.
- Hottola, P. (2008). *Coastal Bird Tourism in Namibia*. 113s. FUNTS, Savonlinna.
- Häyrynen, M. (2009). Rantatietä pohjoiseen. *Teoksessa: Häyrynen M. & M. Lähteenmäki (toim.) Pohjanlahden Rantatie – Ratsupolusta rannikon matkailutieksi*. 222s. Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen julkaisuja XV, Pori.
- Ihalainen, P. (2009). Rantatien hyödyntäminen matkailussa. *Teoksessa: Häyrynen M. & M. Lähteenmäki (toim.) Pohjanlahden Rantatie – Ratsupolusta rannikon matkailutieksi*. 222s. Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen julkaisuja XV, Pori.
- Järviluoma, J. (2006). *Turistin luonto*. 214s. Lapin yliopistopaino, Rovaniemi.
- Komppula, R. (2002). Luontoelämys matkailutuotteeksi – markkinoinnin näkökulmia tuotekehitykseen. *Teoksessa: Saarinen J. & J. Järviluoma (toim.) Luonto matkailukohteena: virkistystä ja elämyksiä luonnosta*. 192s. Rovaniemen Painatuskeskus Oy, Rovaniemi.
- Lahti, K. (2000). *Alakestilän Arboretum –puulajipuisto Limingassa*. Limingan kunta, Liminka.
- Lohmann, M. & J.W. Mundt (2002). Maturing Markets for Cultural Tourism: Germany and the Demand for the 'cultural' Destination. *Teoksessa: Voase R.N. (toim.) Tourism in Western Europe: A Collection of Case Histories*. 275s. CABI, Cambridge.
- MacDonald, R. & L. Jolliffe (2003). Cultural Rural Tourism: Evidence from Canada. *Annals of Tourism Research* 30 (2):307-322.

- Mackoy, R. D. & G. E. Osland (2004). Lodge Selection and Satisfaction: Attributes Valued by Ecotourists. *The Journal of Tourism Studies* 15 (2): 13-25.
- Michael, E. J. (2003). Tourism Micro-clusters. *Tourism Economics* 9 (2): 133-145.
- Nousiainen, I. & L. Tyrväinen. (2002). Matkailuyrittäjien näkemys Etelä-Suomen luontomatkailesta. *Teoksessa: Saarinen J. & J. Järviluoma (toim.) Luonto matkailukohteena: virkistystä ja elämyksiä luonnosta.* 192s. Rovaniemen Painatuskeskus, Rovaniemi.
- Rogerson, C.M. (2009). Local Economic Development and Tourism Planning. *Teoksessa: Hottola, P. (toim.) Tourism Strategies and Local Responses in Southern Africa.* 235s. CABI, Wallingford.
- Shread, K. (1999). A Twitch in Time Saves Nine: Birdwatching, Sport, and Civilizing Processes. *Sociology of Sport Journal* 16(3): 181-205.
- Smith, M.K. (2003). *Issues in Cultural Tourism Studies.* 195s. Routledge, London.
- Supperi, H. (2001). *Maankohoaminen ja sen ilmeneminen Limingassa.* Limingan kunta, Liminka.
- Valentine, P.S. (1992) Review: Nature-based Tourism. *Teoksessa: Weiler B. & C.M Hall (toim.) Special Interest Tourism.* Belhaven, London.
- Wall, G. (2001). Landscape Resources, Tourism and Landscape Change in Bali, Indonesia. *Teoksessa: Ringer, G. (toim.) Destinations – Cultural landscapes of Tourism.* 180s. Routledge, London.
- Wallace, G. & A. Russel (2004). Eco-cultural Tourism as Means for the Sustainable Development of Culturally Marginal and Environmentally Sensitive Regions. *Tourist Studies* 4(3): 235-254. Sage, Thousand Oaks.

Internetlähteet

Finnature (2011). Perustiedot yhtiön toiminnasta.

<<http://www.finnature.fi/finnature.html>> 28.7.2011

Kirjastovirma (2011a). Limingan kulttuuripolku.

<<http://www.kirjastovirma.net/lakeudenkulttuuripolku/liminka>> 11.7.2011

Kirjastovirma (2011b). Lumijoen kulttuuripolku.

<<http://www.kirjastovirma.net/lakeudenkulttuuripolku/lumijoki>> 11.7.2011

Kirjastovirma (2011c). Siikajoen kotiseutupolku.

<http://www.kirjastovirma.net/siikajoki/kotiseutupolku> 11.7.2011

Limingan kunta (2011a). Matkailijan Liminka.

<http://www.liminka.fi/sivu/fi/matkailu/> 8.7.2011

Limingan kunta (2011b). Liminkatietoutta.

<http://www.liminka.fi/sivu/fi/info/liminkatietoutta/> 7.7.2011

Liminganlahden luontokeskus (2011a).

<http://www.liminganlahti.fi/luontokeskus.html> 29.6.2011

Liminganlahden luontokeskus (2011b). Liminganlahden lintutornit.

<http://www.liminganlahti.fi/kartta.html> 7.7.2011.

Lumijoen kunta (2011a). Yleistietoa kunnasta.

<http://www.lumijoki.fi/sivu/fi/yleistietoa/> 7.7.2011

Lumijoen kunta (2011b). Lumijoen nähtävyyksiä.

<http://www.lumijoki.fi/sivu/fi/yleistietoa/nahtavyudet/> 8.7.2011

Metsähallitus (2011). Liminganlahden luontokeskuksen rakentaminen.

<http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/Hankkeet/Rakennerahastohankkeet/Liminganlahdenluontokeskus/Sivut/default.aspx> 19.7.2011

Oulun taidemuseo (2011). Maiseman ja mielen tulkitsija, taidemaalari Vilho Lampi.

<http://vilholampi.ouka.fi/> 29.6.2011.

Raahentienoon Golf (2011).

<http://www.rtg.fi/> 4.8.2011.

Selkämeren rannikon matkailutiehanke.

http://hum.utu.fi/oppiaineet/satakunta/tutkimus_ja_jatkoopiskelu/projektit/Matkailutiehanke/matkailutie7.pdf 1.7.2011.

Siikajoen kunta (2011). Perustietoa kunnasta.

http://www.siikajoki.fi/alltypes.asp?menu_id=10627&menupath=10605,10627#10627 7.7.2011.

Suomen ympäristökeskus (2011a). Liminganlahden monipuolinen linnusto.

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=2804&lan=fi> 26.7.2011.

Suomen ympäristökeskus (2011b). Suomen Ramsar-alueet.

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=77948> 4.8.2011.

Tiehallinto (2004). *Matkailuteiden määrittely, Periaatteet*. Helsinki.

http://alk.tiehallinto.fi/julkaisut/pdf/1000080-v-04matkneiden_mperiaat.pdf

12.7.2011.

Tilastokeskus (2011). Ouluseutu – Väestö.

http://tilastokeskus.fi/tup/seutunet/ouluseutu_vaesto.html 11.8.2011.

LIITE 1.

Kyselylomake – luontokeskus

1. Taustatiedot

Sukupuoli: mies nainen

Ikä: lapsi / nuori

 työkäinen

 eläkeläinen

Kotikunta: _____

2. Olette nyt täällä Virkkulan lintutornilla. Aiotteko vierailla myös kulttuurikohteissa Limingan, Lumijoen tai Siikajoen seudulla? (Vanha Liminka, Vilho Lampi-museo, Lumijoen museo, kirkot)

Jos kyllä, missä ja miksi kiinnostaa?

Jos ei, miksi ei?

3. Millä ehdoin voisitte harkita vierailua myös kulttuurikohteessa?

(Lintuharrastaja / ei)

LIITE 2.

Kyselylomake - museo

1. Taustatiedot

Sukupuoli: mies nainen

Ikä: lapsi / nuori

työkäinen

eläkeläinen

Kotikunta: _____

2. Olette nyt täällä Vilho Lampi -museolla. Aiotteko vierailla myös luontokohteissa Limingan, Lumijoen tai Siikajoen seudulla? (Limingan lintutornit, Arboretum..)

Jos kyllä, missä ja miksi kiinnostaa?

Jos ei, miksi ei?

3. Millä ehdoin voisitte harkita vierailua myös luontokohteessa?

(Aktiivi / ei)